

Asia: VN/740/2024

Lausuntopyyntö Pelastussuunnitelma-yleisohjeesta

Yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa yleiset huomionne lausuntopyynnöstä alla olevaan kenttään.

Tausta

Sisäministeriö on pyytänyt aluehallintovirastojen pelastustoimi ja varautuminen -vastuualueilta lausuntoa ohjeluonnoksesta Pelastussuunnitelma-yleisohjeeksi. Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuu lausuntopyyntöön.

Aluehallintovirastojen pelastustoimi ja varautuminen -vastuualueet esittävät tässä lausunnossaan sekä ohjeluonnosta koskevia yleisiä että yksityiskohtaisia huomioita. Aluehallintovirastojen pelastustoimen valvonnan yhteistyöryhmä (YTR) on koonnut aluehallintovirastojen (myöhemmin aluehallintovirasto) ohjeluonnoksesta antamat lausunnot yhteen ja toimittaa lausunnon lausuntopyynnön mukaisesti sisäministeriölle.

Yleiset huomiot

Ohjeluonnoksen ensimmäinen luku avaa erinomaisesti pelastuslain, pelastussuunnittelun ja pelastussuunnitelman suhdetta sekä näiden tarkoitusta. Lisäksi lukujen alkuun suunnitellut laatikot ovat selkeä ja visuaalinen tapa tuoda kulloinkin käsiteltävänä olevaan asiaan siihen vaikuttava säädöstausta.

Ohjeluonnokseen on aluehallintoviraston näkemyksen mukaan saatu hyvin konkreettisuutta: ohjeessa on kerrottu ja tuotu esille hyviä käytäntöjä ja suosituksia, jotka tukevat ja helpottavat kiinteistön omistajien ja haltijoiden sekä toiminnanharjoittajien suunnittelutyötä. Koska ohjeen

kohdeyleisö koostuu oletettavasti pääasiassa muista, kun pelastussuunnittelua päätyökseen tekevistä, on hyvien käytäntöjen, mallien ja suositusten esiin nostaminen perusteltua.

Aluehallintovirasto huomauttaa, että ohjetta voidaan käyttää myös silloin, kun hyvinvointialueen pelastusviranomaisen valvoo ja arvioi pelastuslain 2 ja 3 lukujen noudattamista ja tekee pelastussuunnitelmia koskevia hallintopäätöksiä. Vaikka ohjeen hyvät käytännöt ja suositukset ovat vapaaehtoisia tapoja toimia, muodostavat ne osaltaan yhdessä ohjeen kanssa sovellettavan ja sallitun oikeuslähteen. Täten ohjeessa käytetyt hyvät käytännöt ja suositukset tulee valita huolellisesti ja lisäksi niitä tulee käyttää harkiten.

Aluehallintoviraston mukaan yhtenä vähintäänkin kyseenalaisena suosituksena ohjeessa on, että pelastussuunnitelmaan kuuluvia tietoja voi olla myös muualla kuin varsinaisessa pelastussuunnitelmassa, kunhan suunnitelmassa on selostus, mistä kyseessä olevat tiedot löytyvät. Tämän kaltaista muotoilua ohjeessa tulee harkita ainakin kahdesta syystä. Ensinnäkin se voi vaikeuttaa tai hankaloittaa hyvinvointialueen pelastusviranomaisen suorittamaa valvontaa, mikäli pelastussuunnitelmaan kuuluvat tiedot ovat tarkoituksettomasti kovin laajasti eri dokumenteissa. Toiseksi jonkinlainen tarkkarajaisempi minimisisältövaatimus pelastussuunnitelmassa vaadittavista tiedoista selkeyttäisi kiinteistön omistajan tai haltijan tai toiminnanharjoittajan vastuuta ja tehtävää pelastussuunnitelman laadinnassa ja estäisi sen, ettei päädytä tilanteeseen, jossa suuri osa pelastussuunnitelma koostetaan muista asiakirjoista olevista tiedoista. Muualta kuin pelastussuunnitelmasta löytyvät tiedot tulisi aluehallintoviraston näkemyksen mukaan rajata tarkkarajaisemmin koskemaan tiettyjä tietoja, kuten esimerkiksi teknisluonteisia tietoja, rakennuksen huoltokirjoja tai erilaisia käyttöohjeita tai erilaisia kiinteistön käyttäjien ohjeita.

Edelleen aluehallintoviraston näkemyksen mukaan yleisohjeen yhtenä tavoitteena tulisi olla pyrkimys pelastussuunnitelmien rakenteelliseen ja laadulliseen yhteneväisyyteen valtakunnallisesti, jotta ohjeella olisi myös riittävää ohjaavuutta.

Erityisen hyvänä ja tarpeellisena aluehallintovirasto näkee ohjeessa kirjauksen, että pelastussuunnitelmasta tiedottamisessa tulisi huomioida eri kohderyhmien mahdollisuudet saada tietoa eri kommunikaatiotapaa tai tiedottamiskanavia käyttäen. Edelleen aluehallintovirasto katsoo, että pelastussuunnitelmassa olevista ohjeista laadittavat lyhyet, helppolukuiset ja kuvalliset versiot ovat hyödyksi ja tarpeen eri kohderyhmille, joilla on muuten vaikeuksia ymmärtää ohjeita tai jotka eivät esimerkiksi osaa suomea riittävästi. Myös pelastuslaitosten tulee ryhtyä valvonnassa kiinnittämään tähän huomiota vaikuttavuuden aikaansaamiseksi.

Pelastussuunnitelma -yleisohjeen sisältö

Voitte kirjoittaa huomionne pelastussuunnitelma yleisohjeen luonnoksesta alla olevaan kenttään.

Yksityiskohtaiset huomiot

Luku 1.1 Ohjeen tarkoitus

- s. 3: Tämän ohjeen tarkoituksena on toimia yleisohjeena pelastuslain 15 §:n mukaisen pelastussuunnitelman laadinnassa. Ohjeessa ei käsitellä pelastuslain 16 §:n mukaista yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmaa. Ohje ei myöskään käsittele eri toimialojen erityisiä vaatimuksia tai ratkaisuja turvallisuuden suunnitteluun liittyen.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan ohjeessa olisi asian selkeyttämiseksi tarpeen korostaa, että pelastuslain (379/2011) 48 §:ssä säädettyyn ulkoiseen pelastussuunnitelmaan sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 28 §:ssä säädettyyn sisäiseen pelastussuunnitelmaan liittyy omat säädöksensä. Näin nämä kaksi lainsäädännössä mainittua erityistä pelastussuunnitelmatyyppeä tulisi selkeästi eroteltua yleisohjeessa tarkoitettua pelastussuunnitelmasta.

Luku 1.3 Velvoite laatia pelastussuunnitelma

Sivun 7 loppuun voisi tarkentaa, mitä tarkoitetaan yhteistyöllä pelastussuunnitelman laadinnassa eri toiminnanharjoittajien kesken. Tässä yhteydessä voisi esimerkiksi mainita, että rakennuksen haltijan tulee huolehtia, että eri toimintojen keskeisimmät riskit on huomioitu ja varautuminen onnettomuuksiin on yhteensovitettu.

Luku 2.1 Pelastussuunnitelman liittyminen muuhun turvallisuuden suunnitteluun

Pelastuslaitosten on laadittava ulkoinen pelastussuunnitelma pelastuslain 48 §:n mukaisille erityistä vaaraa aiheuttaville kohteille. Ulkoisen pelastussuunnitelman laatimiseksi on kohteen toimitettava sisäinen pelastussuunnitelma pelastuslaitokselle (asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista 916/2023 4 §). Sisäisen pelastussuunnitelman laadintavaiheessa tulisi toiminnanharjoittajan ottaa huomioon pelastuslaitoksen tarpeet suuronnettomuustilanteessa. Tästä asiasta olisi lisättävä maininta yleisohjeeseen.

Luku 2.2 Vastuu pelastussuunnitelman laatimisesta ja luku 5.2 Pelastusviranomaisen ohjaus ja neuvonta

- s. 12: Pelastuslaitokset antavat neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnasta. Pelastuslaitoksilla neuvontapalvelut on järjestetty useimmiten sähköpostitse ja puhelinneuvonnalla.

- s. 35: Pelastuslaitos antaa yleisluontoista neuvontaa pelastussuunnitelman laatimiseen, ei laadi pelastussuunnitelmia kiinteistön haltijan puolesta. Pelastuslaitoksilla neuvontapalvelut on järjestetty useimmiten sähköpostitse ja puhelinneuvonnalla.

Sama asia on esitetty kahteen kertaan ohjeluonnoksessa sivulla 12 ja sivulla 35. Tämä on tarpeetonta toistoa. Luku 5.2 on aluehallintoviraston näkemyksen mukaan oikeampi kyseiselle asialle.

Luku 3.6 Ohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi

Yleisohjeen tulisi ohjata sisällyttämään pelastussuunnitelman tiedot siitä, kuinka kohteen henkilöstö edesauttaa onnettomuustilanteessa tehokkaan pelastustoiminnan aloittamista. Edesauttaminen tarkoittaa esimerkiksi opastuksen järjestämistä, yhteyshenkilönä toimimista tai kohteessa sisällä olevien henkilöiden määrän ilmoittamista.

Luku 3.7 Omatoiminen varautuminen poikkeusoloihin

Tähän lukuun voisi lisätä huomion, että poikkeusoloihin varautumisen suunnittelu tulee tehdä normaaliolojen aikana. Suunnittelun tulisi käsittää etukäteissuunnitelmat, kuten

- riskien muutokset poikkeusoloissa
- riskeihin vastaamisen suunnittelu
- henkilö-, materiaali- ja kalustoresurssien suunnittelu, varaaminen sekä hankkiminen
- rakennelmien valmistelut
- koulutus ja harjoittelu.

Kohteen suojaaminen ja/tai suojaamisen suunnittelu sotatilannetta varten fyysisin suojin (kuten maavallit, linnoitteet, hiekkasäkit) on tehtävä normaaliolojen aikana, jolloin on aikaa suunnitella ja rakennuskalustoa on hyvin käytettävissä. Tämä tarve korostuu etenkin kriittisten kohteiden ja erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden pelastussuunnittelussa. Tämä varautuminen linkittyy jo edellä samassa luvussa mainittuun tilapäisen suojan rakentamiseen.

Valtanen Jari

